

KAKTUS

1986

ÅRG. 21
NR. 1 - JANUAR

KAKTUS udkommer 4 gange årligt i januar, april, juli og oktober som medlemsblad for Nordisk Kaktus Selskab.

Redaktion: Bjarne Kjempff, Stordalvej 4, Løvel, 8800 Viborg, telf. (06) 699341
Tryk: Hagsholm Bogtryk & Offset, 8834 Hammershøj

Selskabets regnskabsår er fra 1. januar til 31. december. Årskontingent 100 kr. Alle henvendelser vedrørende medlemsskab og adresseændringer bedes rettet til kassereren, Otto Forum Sørensen, Viomosebro 14, DK-2700 Brønshøj. Giro-nr. 6578713 – About membership apply to mr. Otto Forum Sørensen.

Terminer for indlevering af annoncer og artikler:

Termine für Anzeigen und Artikel:

Terms for ads and articles:

15. februar, 15. maj, 15. august, 5. november

Annoncepris: ¼ side 200 Dkr. – Preise für Anzeigen: ¼ Seite 200 Dkr. – Price for ads: ¼ page 200 Dkr.

Selskabets styrelse:

Formand: Peter Brandt Pedersen, Tårnbygårdsvej 20, DK-2770 Kastrup, telf. (01) 516606.

Næstformand: Torbjörn Haldammen, PL 2501, S-17090 Fjärdhundra, telf. 0171-91574.

Ekstern sekretær: Find Aalbæk Madsen, Langedamsvej 11, DK-5500 Middelfart, telf. (09) 41 28 56.

Intern sekretær: Jytte Thybo, Oustrup Fiskeri, Ørre, DK-7400 Herning, telf. (07) 136169.

Kasserer: Otto Forum Sørensen, Viomosebro 14, DK-2700 Brønshøj, telf. (02) 946174.

Bestyrer af diateket: Palle Carlsen, Ove Gjeddesgade 6^{2.tv.}, DK-8200 Århus N., telf. (06) 102185.

Bibliotekar: Erik Holm, Fruehøjvej 36, 2.tv., DK-7400 Herning, telf. (07) 123282.

Redaktionsmedlemmer:

Cees van Ravens, Karisveien 122, N-2013 Skjetten.

Helmut Broogh, Am Beisenkamp 78, Wattenscheid, D-4630 Bochum 6.

Hans Keil, Lærkevej 17, D-2381 Ny Bjernt, Sydslesvig.

Erik Holm, Fruehøjvej 36, 2. tv., DK-7400 Herning.

Georg A. Sydow, Etonvej 16, DK-2300 København S.

Redaktør af »Meddelelser fra N.K.S.«:

Find Aalbæk Madsen, Langedamsvej 11, DK-5500 Middelfart.

Bibliotekar:

Erik Holm, Fruehøjvej 36, 2. tv., DK-7400 Herning, telf. (07) 123282.

Laseric Arne, Box 106, S-43063 Hindås, telf. 0301-10632.

Æresmedlem:

Otto Forum Sørensen.

I denne årgang vil vi atter bruge Carla Wolters fremragende pennetegninger til forsider. Denne gang er emnerne Discocactus, her Discocactus placentiformis HU 357. Nærmere omtale af denne art findes på siderne 11-14, hvor der på midtersiderne er afbildet en anden tegning af D. placentiformis, der aldrig før har været offentliggjort.

Red.

TEPHROCACTUS

Tephrocactus, som nok alle kaktussamlere er bekendt med, er efter min mening en gruppe planter, der desværre tit bliver negligeret. Det er lidt synd, idet Tephrocactus er ganske spændende både at samle på og at dyrke.

Charles Lemaire, nok bedst kendt for oprettelsen af slægten *Astrophytum*, erkendte sidst i 1830, at Tephrocactus-gruppen burde have status som underslægt til slægten *Opuntia*. Lemaire »opfandt« også navnet Tephrocactus, som er afledt af det græske ord tephra, hvilket betyder aske. Oversat er det nok ikke det mest charmerende navn til en plantegruppe – det lyder faktisk temmeligt kedeligt, men det er ganske uberegtiget.

Britton og Rose foretog i deres »Cactaceae« en revision af underslægten Tephrocactus – en revision, som var altfor drastisk og uigennemtænkt.

I trediverne blev der fra forskellige sider gjort forsøg på at give Tephrocactus status som egentlig slægt, men den egentlige beskrivelse og definition af slægten Tephrocactus blev først offentliggjort af Backeberg i 1956.

Backeberg foretog også en revision, hvilket bl.a. medførte at gamle navne blev udskiftet med nye. Nye planter blev tilføjet, og selvom Backeberg havde stor interesse for Tephrocactus, er beskrivelserne ofte mangelfulde.

Altså alt i alt en lidt rodet »barndom« for denne sydamerikanske plantegruppe og det kan vel næppe undre, at der stadig hersker en del forvirring hos samlere vedrørende navngivning og artsbestemmelse.

Udviklingsmæssigt vil det være rimeligt at betragte Tephrocactus som en gruppe planter, der hovedsageligt har udviklet sig fra *Cylindropuntia*. Et mindre antal har sandsynligvis udviklet sig fra *Platyopuntia* (dvs. *Opuntia* med flade skud). Dette giver allerede et fingerpeg om, at planternes udseende varierer. Backeberg anvendte denne variation og inddelte i 1961 (»Wunderwelt Kakteens«) Tephrocactus i tre grupper – planter med lange skud – planter med runde skud og planter med små skud.

Under beskrivelsen af enkelte arter vil jeg dog anvende en mere differentieret gruppe-inddeling, som også anvendes af min kilde.

I naturen finder man Tephrocactus i Sydamerika, hvor de vokser i Peru, Chile, Bolivia og i en del af

det argentinske højland helt ned til Magellanstrædet. Planterne vokser i bjergegne, hvor de udsættes for meget kraftigt lys og kølige nætter. Nogle udsættes endog for frost en del af året, men dette er absolut ikke ensbetydende med, at planterne er hårdføre på vore breddegrader, selvom det også skal nævnes, at enkelte med held har været dyrket på fri-land i Danmark.

Tephrocactus vokser i mange tilfælde på utilgængelige områder, og der er vel stadigvæk egne, som ikke har haft besøg af botanikere eller andre med speciel interesse for disse planter, så nye arter vil nok til stadighed blive opdaget. Iøvrigt kan Tephrocactus være uhyre vanskelige at få øje på, da de tit kan være næsten dækket af jord.

Det skal her lige understreges, at Tephrocactus kun findes i Sydamerika og intet har at gøre med de i Nordamerika voksende *Coryopuntia*, som iøvrigt også er karakteristiske i deres vækstmåde derved, at disse danner store måtter, mens Tephrocactus danner klumper/grupper af skud.

Hvorledes Tephrocactus skal plejes i kultur, vil jeg komme nærmere ind på under behandlingen af de enkelte grupper, men generelt må man nok sige, at planterne tit er temmelig hårdføre, men samtidig er en mindre del af dem lette at slå ihjel.

Planternes største problem på vore breddegrader er nok, at vore somre er for varme (dog ikke i 1985!) og vore vintre i drivhuset alt for fugtige. Enkelte Tephrocactus tåler som før nævnt nogle graders frost, men for megen kulde og fugtig luft kan dræbe planterne, idet de hurtigt angribes af forskellige svampe. Tephrocactus er meget langsomtvoksende, og der vil gå en del år, før man har planter, der har dannet de karakteristiske grupper.

Man bør især sørge for, at planterne om sommeren står så lyst og køligt som muligt, således at skud og torne får et korrekt udseende.

Med hensyn til vanding er det svært at give et generelt råd, men jeg kan da her lige nævne, at jeg har hørt om en samlere i England, der kun vander sine planter ca. 4 gange årligt ved at nedsænke plasticpotterne i vand, indtil de er helt »druket«. Selvom denne form for kultur kan medføre gode resultater, er den næppe anbefalelsesværdig.

Hvorvidt Tephrocactus kan trives i en vindueskarm, har jeg svært ved at give et konkret svar på, da jeg in-

gen erfaring har på dette område. Det skulle vel være muligt i en sydvendt vindueskarm og endnu bedre, hvis man er i stand til at overvintré planterne køligt og tørt.

T. floccosus-gruppen:

Desværre har jeg ikke selv planter fra denne gruppe og dermed heller ingen fotografier, men man kan ikke mange er bekendt med *T. floccosus* (SD.) Backbg. eller *T. raubii* Backbg., som er hjemhørende i Perus højland, hvor planten med årene kan danne enorme snehvide tuer.

Man må vel betragte denne gruppe planter som egentlige Tephrocactus, selvom disse har stor lighed med Cylindropuntia og nok udviklingsmæssigt danner en slags mellemed mellem Cylindropuntia og Tephrocactus.

Det er absolut højlandsplanter, der her er tale om, så hvis man ønsker, at ens planter sådan nogenlunde skal ligne planter i naturen, må de dyrkes ret barskt. Altså så meget lys og luft som overhovedet muligt og sparsom vanding – også om sommeren. For lidt lys og for meget vand får den uheldige virkning, at det karakteristiske hårede udseende forsvinder og disse planter i stedet sætter næsten nøgne skud. I vindueskarmen vil det nok være umuligt at fremelske karakteristiske planter.

T. pentlandii-gruppen:

Udviklingsmæssigt bevæger vi os endnu et skridt bort fra Cylindropuntia. Planterne i denne gruppe danner pæne grupper af grønne næsten runde skud, men skuddene kan ved for lidt lys blive lange og tynde. Kulturmæssigt skulle der ikke være problemer, men planterne blomstrer ikke gerne på vore breddegrader, hvilket nok skyldes forholdet mellem vore korte vinterdage og vore lange sommerdage.

Man kan udmærket dyrke disse planter udendørs om sommeren, men de tåler ikke megen frost så overvintring må ske andetsteds, hvor man har mulighed for at holde planterne frostfrit og tørt.

Jeg vil fremhæve et par enkelte arter fra denne gruppe: *T. pentlandii* (Salm-Dyck) Backbg. (fig. 1) danner en smuk kompakt tue af friskgrønne skud. Skuddene er temmelig små, så der kan nemt gå 8-10 år, før man har en rigtig pæn plante.

Fig. 2 viser *T. subinermis* (Bacbg.) Backbg.. Planten på billedet er måske lidt for ung til at være helt karakteristisk, men også denne danner pæne grupper som *T. pentlandii*. Det kan iøvrigt være meget vanskeligt at adskille disse to arter, og jeg har da også mistanke om, at det er en og samme art, men måske er der her tale om forskellige økotyper. Min *T. sub-*

nermis adskiller sig fra *T. pentlandii* ved at være mere rødlig i farven.

T. ignescens (Vaupel) Backbg. (fig. 3), som også tilhører denne gruppe, har meget større skud og danner med tiden meget store tuer. De centrale skud skrumper en del om vinteren og mister sin grønne farve og bliver mere grå. Dette medfører, at planten bliver mere kompakt omkring centrum og kommer til at se mere »vejrbit« ud – en charme, synes jeg. Pas på med vanding af *T. ignescens* da den er temmelig ømfindelig i det tidlige forår, og jeg har oplevet, at selv planter i lerpotter har mistet rødderne.

T. glomeratus-gruppen:

T. glomeratus (Haw.) Backbg. var den første Tephrocactus, der blev beskrevet – *O. glomerata* Haw. Blandt samlere er det nok den næst-bedst kendte tephrocactus efter *T. diadematus* Lem., selvom planten måske ikke altid optræder med det korrekte navn i samlinger.

Planterne fra denne relativt store gruppe skulle heller ikke volde de store problemer i kultur, dog må det absolut anbefales, at planternes rødder får god plads. Det bedste ville være at plante frit ud på bed, men er man forhindret i dette, skal man sørge for, at potterne er anbragt på et bord med sand el. lign. således, at rødderne kan vokse ud af potten og brede sig i sandet.

På fig. 4 ses *T. andicola* Lem., som meget let kan forveksles med *T. glomeratus*, men som man måske kan iagttage, har planten mere end én torn pr. areol, hvilket er typisk for *T. andicola*. *T. glomeratus* har kun en enkelt. Backeberg behandler *T. andicola* som varietet, hvilket er rimeligt nok, og hans navn for denne plante er: *T. glomeratus* var. *andicola* (Pfeiff.) Backbg.

Begge planter danner meget store tuer og bør om sommeren have rigeligt med vand. Overvintring skal ske koldt og tørt. Hvis planterne holdes knastørre

Figurtekster til side 5:

Fig. 1:

T. pentlandii (Salm-Dyck) Backbg.

Fig. 2:

T. subinermis (Bacbg.) Backbg.

Fig. 3:

T. ignescens (Vaupel) Backbg.

Fig. 4:

T. andicola Lem.

Artsnavnet er her korrekt stavet. Ved en fejltagelse har Lemaire anvendt en forkert stavemåde og har oprindelig anført navnet som *T. andicolus*.

(Synonym: *T. glomeratus* var. *andicola* (Pfeiff.) Backbg.)

Fig. 4a:

En anden form, men stadig *T. andicola* Lem.

Fig. 1

Fig. 2

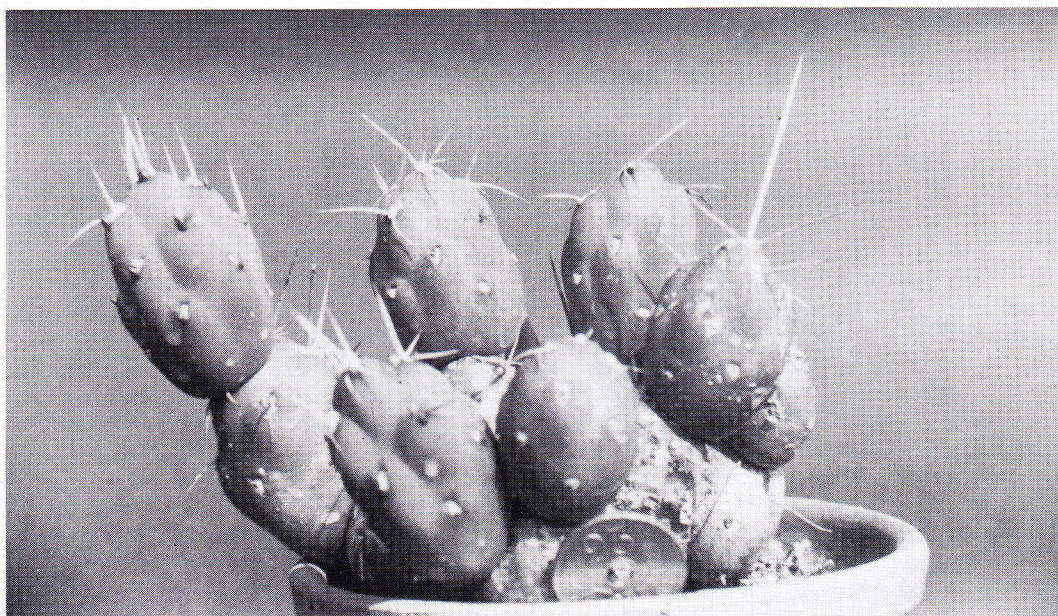

Fig. 3

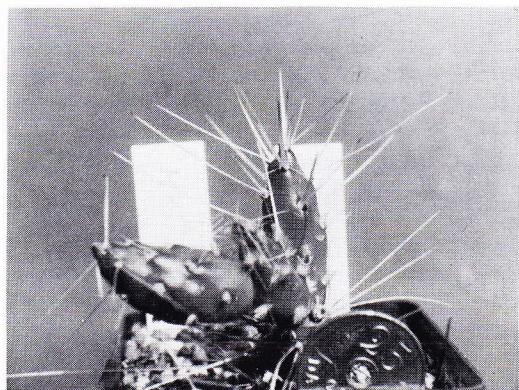

Fig. 4

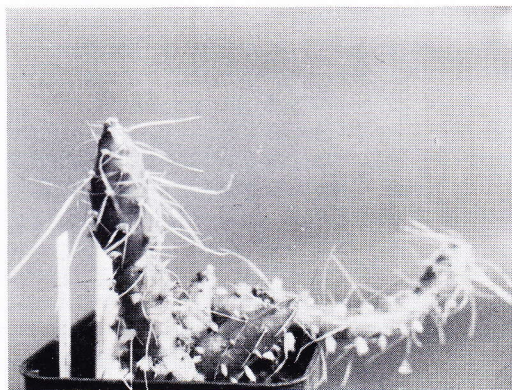

Fig. 4a:

om vinteren, skulle de iøvrigt kunne modstå temperaturer lidt under frysepunktet.

I sommer var jeg så heldig, at få fat på skud af tre forskellige mere eller mindre mistænkelige former af *T. darwinii* (Hensl.) Backbg. – fig. 5-6-7. Alle tre planter fik jeg af Vagn Thomsen i Nørresundby, som i flere år har dyrket disse planter både som frilandsplanter – hele året – og i koldt drivhus.

T. darwinii er den sydligst voksende tephrocactus, idet den forekommer så sydligt som Magellanstrædet i Sydamerika. Klimaet på disse breddegrader er tørt og varmt om sommeren, men nætterne om vinteren er præget af skarp frost.

Oprindeligt blev *T. darwinii* fundet af Charles Darwin og blev i 1836 beskrevet og navngivet som *Opuntia darwinii* af professor Henslow.

Fig. 5 viser den ene form, som jeg synes er den kønneste. Skuddene er mørk-olivengrønne, med daggert-formede torne på ca. 4 cm. Læs iøvrigt Cees Rijk van Ravens artikel i »Kaktus« nr. 3, hvor planten og erfaringer med denne beskrives grundigt og interessant.

Fig. 6 viser en anden form modtaget med navnet *T. darwinii*. Skuddene er grønne, men også denne har de typiske daggert-formede torne. Begge planter stammer oprindeligt fra Lamb i Worthing.

Tephrocactus er en meget vanskelig gruppe planter, hvad korrekt navngivning angår. Mange af planterne ligner hinanden, beskrivelserne er ofte mangelfulde, og såvel i samlinger som gartnerier vil en del planter ofte være forkert benævnt.

Fig. 7 viser en tredje plante, som også er modtaget med navnet *T. darwinii*. Planten blev oprindeligt indkøbt hos Abbey Brook med dette navn og findes fremtidigt i flere samlinger med navnet *T. darwinii*. Planten er absolut ikke *T. darwinii*, men sandsynligvis en form af *T. andicola*.

Som en sidste repræsentant for denne gruppe skal jeg her nævne *T. platyacanthus* (Salm-Dyck.) Lem. – fig. 8. Rodnettet hos denne art er ikke så kraftigt som hos andre planter i denne gruppe så vær ikke for ivrig med vandkanden. *T. platyacanthus* har iøvrigt stor lighed med *T. hickenii* (Br. & R.) Speg., og for interesserede skal det nævnes, at også her hersker der uenighed – Backeberg holder arterne adskilt, men ifølge min kilde er de identiske.

T. diadematus-gruppen:

Planterne i denne gruppe vokser opret med mange skud, som i forlængelse af hinanden danner en slags grenlignede vækst. Tornenes størrelse og længde varierer meget fra plante til plante og fra art til art. Nogle arter er tornløse, andre har lange papiragtige

torne, og en enkelt har kraftige torne, som godt kan stikke en alt for nærgående hånd.

Planterne i denne gruppe er nok bedst kendt under Backebergs navn samt hans varieteter. Backebergs navne er jo almindeligt anvendt i plantelister, artikler etc.etc., men her må vi ty til Lemaïres navne, idet Backeberg i beskrivelsen og navngivningen af sin *T. articulatus* (Pfeiff. ex Otto) Backbg. begik en fejl. Fejlen var dog ikke kun Backebergs.

Rimeligt kort forklaret begår Pfeiffer i 1837 en fejltagelse med hensyn til sin beskrivelse af *Cereus articulatus*, idet hans beskrivelse dækker en tornløs plante samtidig med, at han angiver *O. polymorpha* Hort. Angl. som synonym, selvom denne plante er meget toret. Denne forveksling eller uklarhed om man vil gør, at vi må betragte Pfeiffers *Cereus articulatus* som et nomen dubium – dvs. et tvivlsomt navn.

Lemaïre reviderer senere Pfeiffers beskrivelser og anvender navnet *O. calva* (senere *T. calvus* Lem.) for *Cereus articulatus* (Pfeiff.) og *O. turpinii* (senere *T. turpinii* Lem.) for *O. polymorpha* Hort. Angl.

Backeberg anerkender derimod ikke, uvist af hvilken grund, Lemaïres navne og benytter selv Pfeiffers *C. articulatus* som basis for sin egen beskrivelse af *T. articulatus* (Pfeiff) Backbg. Men da Pfeiffers *C. articulatus*, som ovenfor nævnt er et tvivlsomt navn og derfor må forkastes, må også Backebergs *T. articulatus* (incl. varieteter) betragtes – hvis man skal være korrekt – som et nomen dubium og ikke anvendes i nomenklaturen.

I modsætning til planterne i *T. glomeratus*-gruppen har vi her planter, som har et sparsomt rodsystem, så forsigtig vanding og et godt dræn må anbefales. Planterne vokser relativt langsomt, og vækst kan først iagttages i drivhuset efter perioder med megen varme. Mine egne planter fra denne gruppe er placeret tæt ved drivhusets glas, og på solskinsdage er der her, på trods af god udluftning, meget varmt.

Om vinteren overvintres planterne helt tørt ved en temperatur lige over frysepunktet. Blomstring forekommer meget sjældent – men farven skulle være hvid eller lys gul.

Jeg har medtaget tre repræsentanter fra denne gruppe, som kan ses på fig. 9, 10 og 11.

Vedrørende *T. diadematus* Lem. på fig. 9 kan jeg nævne, at planten specielt om vinteren nemt kan tabe et skud ved berøring. Dette skyldes ikke dårlig kultur, men er snarere en helt naturligt måde for planten at formere sig vegetativt på og hurtigere danne større tuer.

Måske er man heldig at få blomster at se, hvis man har et eksemplar af *T. diadematus* var. *oligacanthus*

Fig. 5

Fig. 7

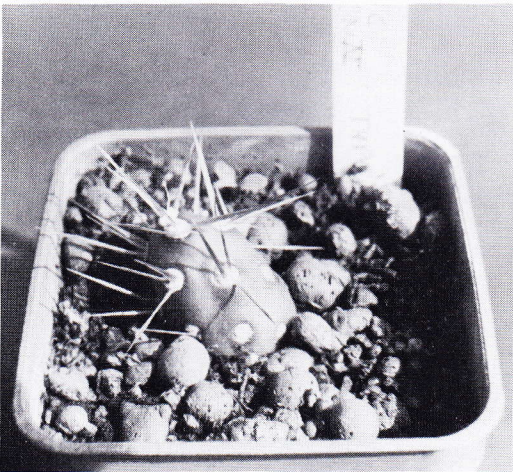

Fig. 6

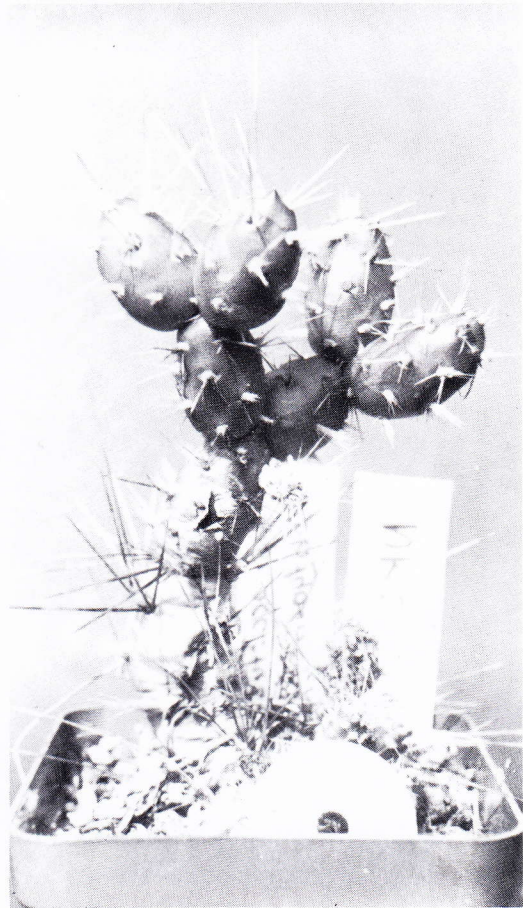

Fig. 8

Fig. 5:
T. darwinii (Hensl.) Backbg. - type 1.

Fig. 6:
T. darwinii (Hensl.) Backbg. - type 2.

Fig. 7:
Plante modtaget som *T. darwinii* - type 3, men her er tale om en form af *T. andicola*.

Fig. 8:
T. platyacanthus (Salm-Dyck) Lem.

– fig. 10. Det kan ihvertfald lade sig gøre i England. Min egen plante har endnu ikke blomstret, men den er også en nyere anskaffelse, så om et par år skulle der være gode chancer.

T. sphaericus-gruppen:

Vi har her at gøre med en gruppe planter, som danner pæne grupper af runde eller ellipseformede skud. Har man dem frit udplantet, vil planterne sprede sig vegetativt på samme måde, som beskrevet hos *T. diadematus*. Der er ofte mange torne – 20 eller flere – som stikker ganske godt og endda er forsynet med små modhager, som kan besværliggøre tilværelsen for en uopmærksom tephrocactussamler. Altså – stil disse planter uden for dine børns rækkevidde.

Blomsternes farve angives at være orange – gule eller creme med et anstrøg af rosa. Planterne i *T. sphaericus*-gruppen har været kendt siden 1836'erne og var på den tid meget populære hos samlere. Siden er det gået anderledes, hvilket nok skyldes, at disse planter i regelen har været solgt uden eller med et forkert navn således, at planterne efterhånden er blevet bandlyst af de »seriøse« samlere.

T. ovatus er et godt eksempel på total navneforvirring, idet man af og til i samlinger kan støde på mange forskellige planter med dette navn – endda *O. fragilis* fra Nord-Amerika.

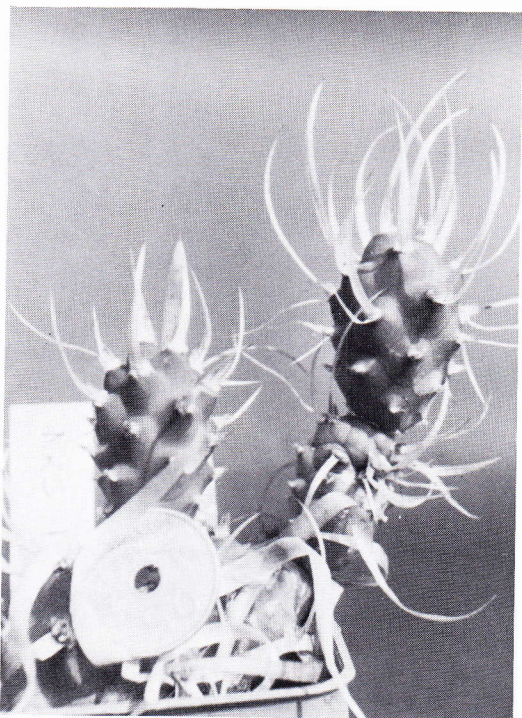

Fig. 9

Fig. 9:

T. diadematus Lem.

(Synonym: *T. articulatus* var. *diadematus* (Lem.) Backbg., og *T. articulatus* var. *papyracanthus* (Phil.) Backbg.)

Fig. 10:

T. diadematus Lem. var. *oligacanthus* Speg.

(Synonym: *T. articulatus* var. *oligacanthus* (Speg) Backbg.)

Fig. 11:

T. diadematus Lem. var. *inermis* Speg.

(Synonym: *T. articulatus* var. *inermis* (Speg.) Backbg. og *T. strobiliformis* (Berger) Backbg.)

Fig. 12:

T. sphaericus (Först.) Backbg.

Fig. 13:

T. grata.

Er dette mon den rigtige, som blev beskrevet af Philippi?

Fig. 14:

T. donkelaarii – katalognavn!

Fig. 15:

T. ovallei – ifølge Backeberg!

Fig. 16:

T. subterraneus (R.E. Fries) Backbg.

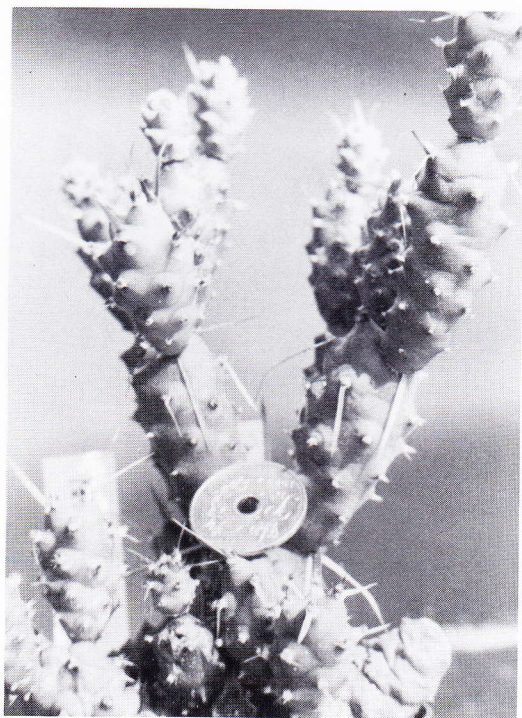

Fig. 10

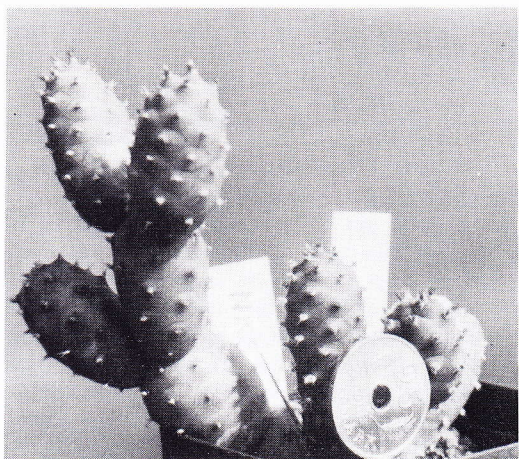

Fig. 11

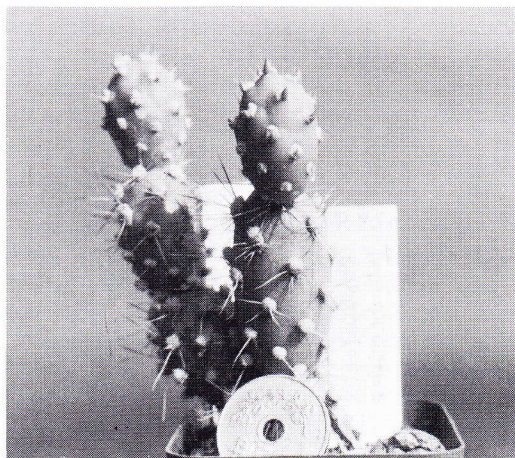

Fig. 12

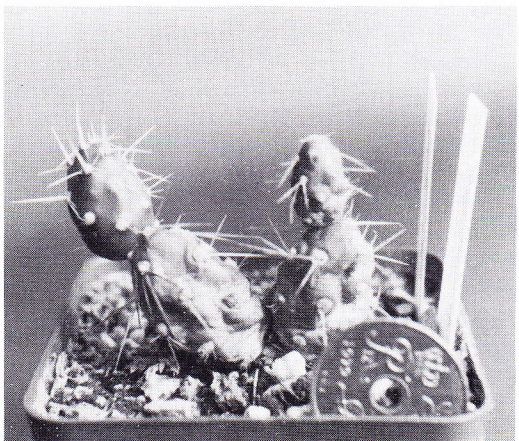

Fig. 13

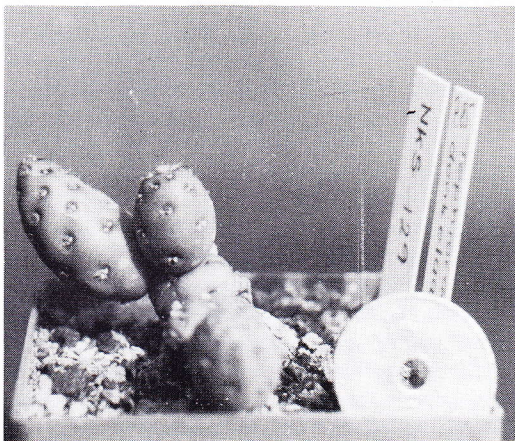

Fig. 14

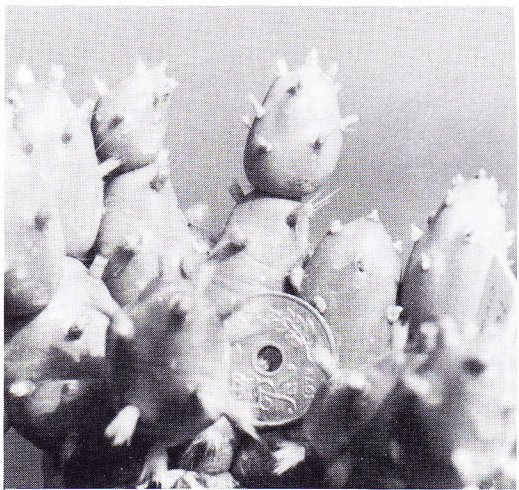

Fig. 15

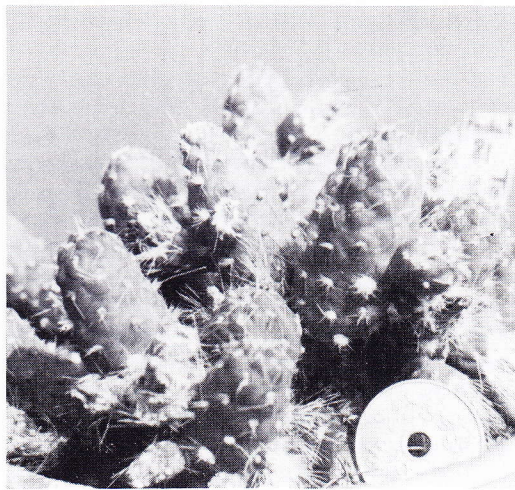

Fig. 16

Planterne i denne gruppe er meget vanskeligt at se forskel på, og har man én gang byttet om på navnetiketterne, kan det være næsten umuligt at få dem anbragt korrekt igen. Man kan så ikke lade være med at tænke på, om nu også gartnerierne er opmærksomme på dette.

Jeg har medtaget en enkelt plante fra denne gruppe: *T. sphaericus* (Först.) Backbg. – fig. 12. Både nævnte plante og resten af gruppen holder lige så meget af varme som planterne i *T. diadematus*-gruppen. Planterne har et kraftigere rodnet og ynder en jævnlig vanding i vækstsæsonen. Hvis man virkelig vil have glæde af disse planter, og også opnå blomstring, var det måske en ide at udplante på bed, således at rødderne og planten får lov til at udvikle sig optimalt. Derved undgår man også den jævnlige ompotning, der er noget besværlig og må foretages uden at røre planten, da berøring vil medføre, at skuddene p.gr. af tornene trækkes af og blive hængende på din hånd eller handske. Således kan man jo snildt odelægge en pæn plante og en nydelig hånd.

Andre – ikke grupperede *Tephrocactus*:

Nogle arter indenfor underslægten *Tephrocactus* må betragtes isoleret, idet de ikke umiddelbart kan anbringes i en større sammenhæng, hvilket vil sige i en af de 5 nævnte grupper.

T. grata (fig. 13) kan ikke anbringes i en af disse grupper, da man rent faktisk ikke ved, hvorledes den rigtige *T. grata* ser ud, idet mange forskellige planter i engelske samlinger bærer dette navn. Forvirringen omkring denne plante opstod allerede i 1859-60, da Philippi beskrev *O. grata*. I en senere revision foretaget af Schumann forveksler han Philipps plante med en anden og beskriver denne plante som *O. grata*. Backeberg accepterede ukritisk Schumanns forkerte beskrivelse.

T. donkelaarii på fig. 14 ser ganske køn ud, men en beskrivelse af planten eksisterer ikke – navnet er et katalognavn!

Også m.h.t. *T. ovallei* er der sket forvekslinger. Planten på fig. 15 er Backebergs *T. ovallei*. Den oprindelige beskrivelse foretaget af Gay i »Flora Chilena« i 1847 afviger væsentligt fra Backebergs. Backeberg har beskrevet en forkert plante som *T. ovallei* – han skriver selv, at hans beskrivelse dækker planter, han har set i en botanisk have under dette navn. Botaniske haver kan jo også begå fejl – måske især når det drejer sig om *Tephrocactus*?

Til sidst skal jeg nævne *T. subterraneus* (R.E. Fries) Backbg., (fig. 16), som jeg tidligere har skrevet om i »Kaktus«. Den skal dog medtages endnu en gang, og den kan virkelig anbefales, idet den udviser en

sjælden blomstervillighed – både på egen rod og poded. Vand den skånsomt, da den danner tykke roelignende rødder, som godt kan rådne.

Så er jeg nået til vejs ende, omend jeg kun har omtalt enkelte af de planter, som indgår i underslægten *Tephrocactus*. Backeberg anslår antallet af arter til 81 og antallet af varieteter til 53, så der er såmænd nok at samle på. Problemet er snarere at få fat på planterne. Hvis du kaster et blik i dine plantelister, vil du hurtigt opdage, at *Tephrocactus* sjældent forekommer, og hvis det skulle være tilfældet, da kun med enkelte af de i forvejen mest kendte og måske mest efterspurgte arter. Af vores flinke formand har jeg fået overdraget en del planter med henblik på opformering og salg til interesserede medlemmer. Opformeringen er begyndt, og selvom det går langsomt, og plantematerialet endnu er meget begrænset håber jeg, at kunne udsende en planteliste i foråret hvor samtlige planter i samlingen er nævnt – selvom kun enkelte endnu kan sælges. *Tephrocactus* – »projektet« blev påbegyndt i 1985, så først om et par år har jeg rigeligt med plantemateriale.

Lige en sidste bemærkning – eller et godt råd: Får du fat på en stikling så lad være med at anbringe den lodret – som man normalt gør med andre stiklinger. Anbring i stedet stiklingen på siden, så slår den meget hurtigere rod.

Finn Larsen

Kærvej 5, Hellested,
4652 Hårlev.

Kilder:

The subgenus TEPHROCACTUS af Gilbert Leighton-Boyce og James Iliff.

The Succulent Plant Trust 1973.

Curt Backeberg: Das Kakteen Lexikon.

Under læsningen af dette nr. af »KAKTUS« har flere medlemmer sikkert undret sig over, hvor fortsættelsen, af den i sidste nr. påbegyndte *Echinocereus*-artikel, er blevet af.

På grund af tekniske vanskeligheder har vi måttet udskyde den til næste nummer af »KAKTUS«.

Red.

Under titlen »Vi præsenterer...« bringer vi i år 4 korte beskrivelser af følgende *Discocactus*: *D. placentiformis*, *D. spec. 'Água Limpa'*, *D. pugionacanthus* og *D. pulvinicapitatus*. Dertil kommer noget om slægten generelt.

Vi præsenterer...

Discocactus placentiformis (Lehman) Buining & Brederoo.

Til denne plante hører en lang og til tider forvirrende historie. Den første der introducerede den var Lehman under navnet *Cactus placentiformis* i 1839. Han gav en meget kort beskrivelse uden at nævne voksestedet, men senere undersøgelser i naturen udført af A.F.H. Buining fastslog voksestedet og kunne supplere førstebeskrivelsens oplysninger. Her følger en kort beskrivelse:

Plantelegemet: Enkeltvoksende, flad kugleformet, cirka 12-14 cm i diameter, indtil 5 cm højt (uden cephalium). Cephalium 4-6 cm Ø og indtil 3½ cm højt med gråhvid uld og sorte børster.

Ribber: 12-13.

Areoler: Næsten cirkulære, 7-8 mm Ø noget fordybet i ribberne.

Torne: Sorte til rødligsorte, senere grå, bøjet mod planten. Randtorne: 3-5, 1,3-2,5 cm lange. Midtertorne: nu og da indtil 2 cm lange.

Blomsten: Sært, tragtformet, cirka 7½ cm lang og 5½ cm bred, hvid, nogen. Ydre kronblade af og til med et rødtligt skær.

Frugt: 3 cm lang, 0,8 cm bred.

Frø: Hjelmsformet, skinnede sort.

Hjemsted: Omegnen af Villa Sopa, Minas Gerais, Brasilien i cirka 500 m højde. Feltnummer HU 357.

Kommentar: Et bemærkelsesværdigt, men ikke konstant fænomen er, at de ydre kronblade kan være rødlige (ses særlig let på store knopper), hvilket er enestående hos *Discocactus*. Et andet træk er den sølvgrå tornedragt hos vildplanter.

Arten er variabel og nært beslægtet med *D. insignis* (Pfeiffer) Buining & Brederoo og *D. alteolens* (Lemaire) Buining & Brederoo.

Litteratur: Buining: Førstebeskrivelse i »*Discocactus*«, Buining-fund, Venlo 1978, s. 72-77.

Slægtens udbredelse.

Hjemstedet for størsteparten af denne mærkelige slægt finder vi i Minas-Gerais, en af Brasiliens kystprovinser, medens andre vokser i den nordligere

provins Bahia og andre længere inde i Brasilien i Goiás og Mato Grosso (her drejer det sig typisk om mindre arter). Herefter gennemgås de forskellige områder hver for sig.

I Minas-Gerais finder vi cirka 10 arter, blandt andet *D. placentiformis* og dens nære nabo *D. alteolens*. De er næsten sikkert synonyme, da man ikke finder klare forskelle, og der findes også flydende overgange. De to arter forekommer omkring Diamantina, en by som tidligere var berømt som centrum for rige mineralforekomster. I dag vidner kun byens navn om disse historiske facts. I nærheden vokser *D. cristallophilus*, hvis navn sikkert skyldes det lag af krystaller som dækker voksestedet. Navnet betyder

- 1 = *D. pugionacanthus*
- 2 = *D. pulvinicapitatus*
- 3 = *D. placentiformis*
- 4 = *D. spec. Água Limpa*

egentlig krystal-elskende, og det er faktisk ikke særlig rammende, da planten foretrækker ikke krystalholdig jord frem for nogen anden passende mineralsk jordblanding.

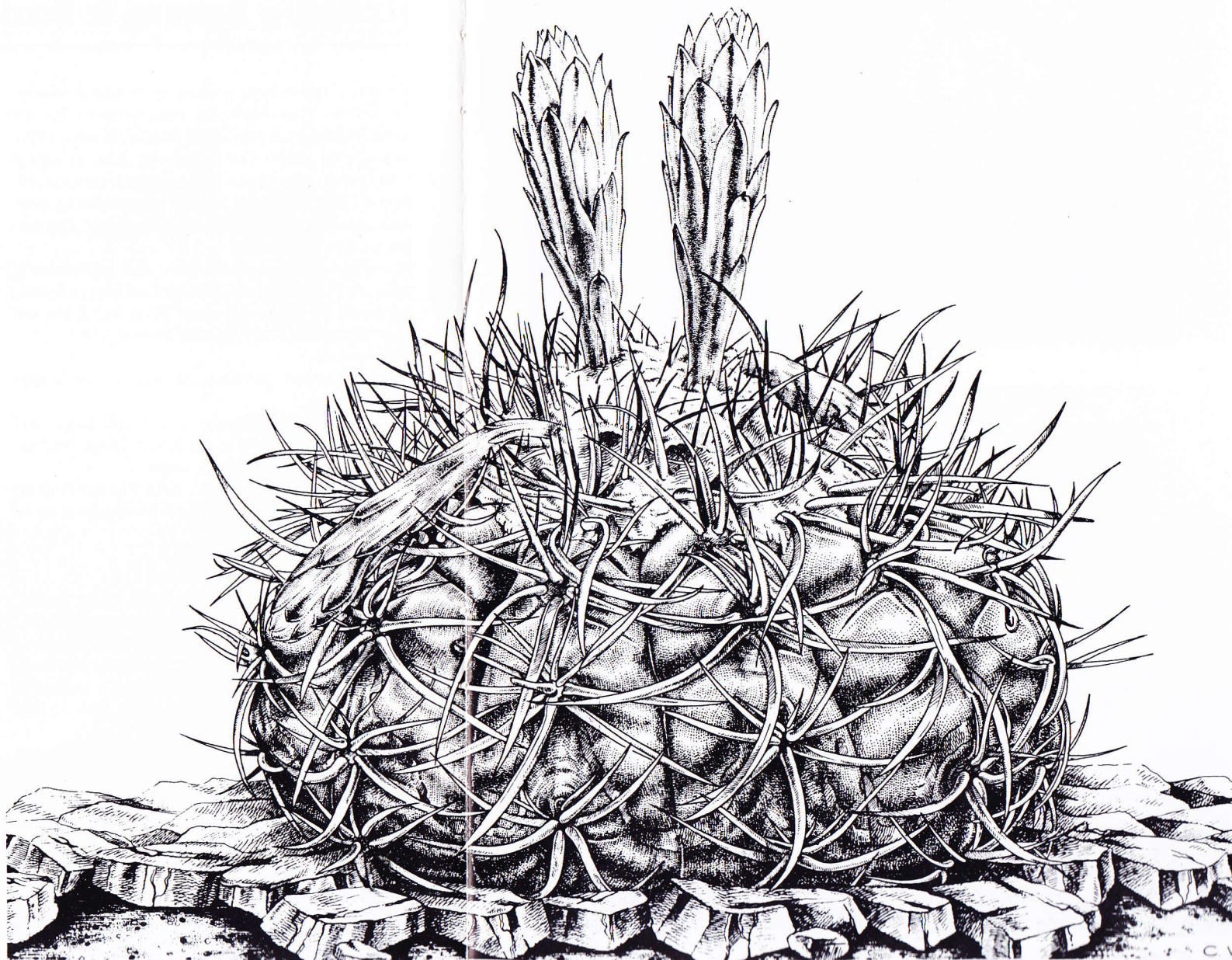
Bevæger vi os længere mod nord, ender vi i Bahia og her finder vi et kompleks af, hvad man kunne kalde, hvide Discocactus nær Juazeiro. Kendetegnende for dem er den hvidlige tornedragt, og det drejer sig mest om mindre arter: *D. araneispinus*, *albispinus*, *zehntneri*, *boomianus* og *bahiensis*. Den sidste, der gror sammen med *D. subviridigriseus*, har som en undtagelse roerod, som sætter den i stand til at overleve ekstremt tørre perioder ved at trække sig ned under jordoverfladen. De øvrige arter er forsynet med vidt forgrenede trevlerødder, der somme tider dækker op til 1 m². Dette rodnet befinder sig lige under jordoverfladen og er i stand til at opsuge og udnytte hver eneste regndråbe.

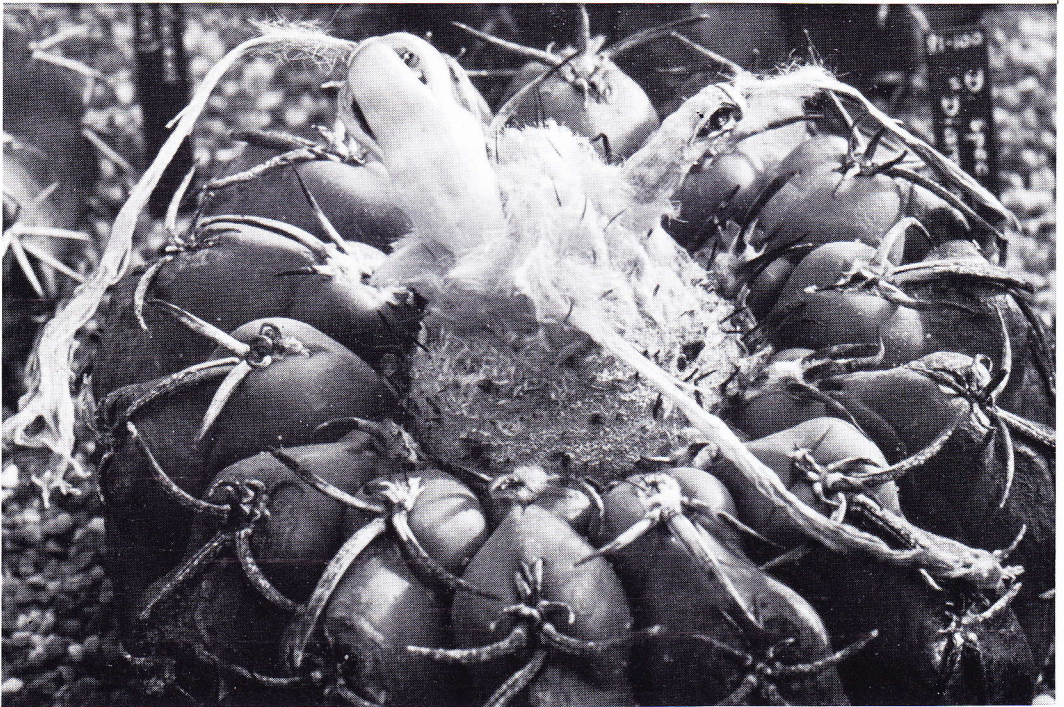
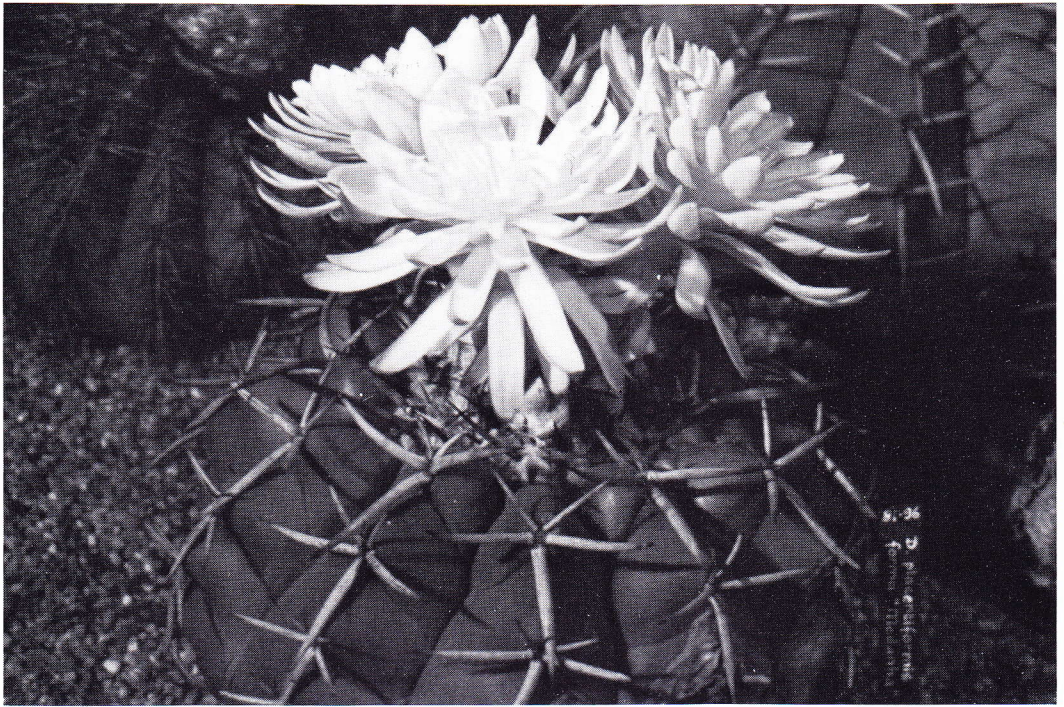
I alt vokser 8 arter i Bahia.

Lad os nu kigge på den centrale del af Brasilien og beskæftige os med Goiás. Det er ejendommeligt at bemærke, at Melocactus slet ikke forekommer her. Discocactus'erne har kun selskab af søjlekaktus, og de er i øvrigt meget spredt forekommende. Indsamlede planter ligner hinanden en del. De har alle kraftige, mørke torne, der giver et robust indtryk, men blomsterne er ret skuffende: meget små og enkle. Slående er den smukke *D. cephaliaciculosus*, som har et specielt cephalium uden de normale børster, men bevæbnet med rigtige torne, så knopdannelsen sker under uforstyrrede og beskyttede forhold uden indblanding af grådige myrer. Bemærk at kaktus i denne provins lever under ret ekstreme forhold. Lignende forhold gør sig gældende i Mato Grosso. Provinsens navn betyder noget i retning af »stor skov«, men meget store områder af denne er fældet til fordel for landbruget. Området grænser op til Paraguay, og det er kun lidt udforsket. De her voksende Discocactus er som regel små og temmelig sjældne. I området eller måske snarere på den paraguayanske side af grænsen finder vi den gådefulde *D. hartmannii*. Den er meget sjælden og forekommer kun meget sporadisk og derfor vil dens status nok forblive tvivlsom ligesom dens relationer til *D. mammosus* og andre arter, der hører hjemme i området omkring den menneskeskabte grænse. De ligner hinanden en del og kunne måske lige så godt betragtes som én art, – eller brødre og søstre, der ikke lader sig skille af grænselinier.

J. Hovens
G. Königs
C. Wolters

(Oversættelse: E. Holm).

To former af *Discocactus placentiformis* (Foto: C. Wolters).

PYGMAEOCEREUS

»En gång när vi tidigt en morgon återvände var sanden täckt av en mångfald vita blommor, vilka tycktes skjuta upp direkt ur marken. Vår förvåning var stor, när vi förstod att det var blommorna från *Pygmaeocereus bylesianus* (Lau 243). Vi hade undersökt dessa områden många gånger, men aldrig varit medvetna om det faktum, att vi vandrat omkring bland dessa gömda skatter utan att kunna se dem. Plantorna är helt täckta med sand. Förresten så anser jag att originalbeskrivningen är oriktig, då det står skrivet att kropparna blir 10 cm långa. Detta stämmer endast på plantor odlade i kultur. Mina egna plantor har inte längre någon likhet med de, jag en gång samlade. Idag, tio år senare, är de monstruösa, men deras delikata, tratt-formade blommor vilka de sänder ut varje år, är naturligtvis sig lika och förtrollar mig än idag med minnet av den där dimmiga morgonen och synen av de otaliga, 6 cm långa blommorna som faktiskt täckte sanden.»

Ovanstående citat är hämtat ur *Cactus and Succulent Journal*, March/April 1980, s. 67, där Alfred B. Lau berättar om sin resa genom Sydamerika under rubriken »South American Cactus Log». Under sin trapatsfyllda färd genom Peru, stannar de till vid Camaña för att leta efter *Islaya divaricatiflora* Ritter, men lyckas av en händelse komma när dvärgarten *Pygmaeocereus bylesianus* Johns. & Backbg. står i full blom på de vida och fuktiga sandslätterna vid kusten.

År 1957 beskrev Harry Johnson och Curt Backeberg ett nytt släkte kallat *Pygmaeocereus*. Släktet var monotypiskt och den enda arten namngavs till ära för Mr. R.S. Byles – *P. bylesianus*. Den vackra och intressanta arten är till färgen gråblågrön, ensam eller skottbildande med en lång konisk pålrot. Den lilla kroppen blir knappt längre än en decimeter, och i naturen syns endast den översta toppen av plantan. Det händer också, att den under lång torka eller blomningstid sjunker ihop under marken, så att den blir helt osynlig. Taggarna är vita, talrika och de två mörka mitttaggarna kan ibland vara svåra att urskilja. Arten är nattblommande. De rent vita blommorna blir 55-60 mm långa och 35-40 mm breda. Liksom de flesta andra nattblommande arter doftar de behagligt sött, och påminner mycket om *Setiechinopsis mirabilis*. Man kan finna *P. bylesianus* i södra Peru, Departement Arequipa, vid staden Ca-

mana, och bergen vid floddalen kring Rio Tambo, det vill säga precis vid kusten mot Stilla Havet.

Den har också ett antal synonymer under sig som blivit beskrivna under 50- och 60-talet, och det är *akersii* Johns. 1955 n.n., *rowleyianus* Backbg. 1962, och *vespertinus* Johns. n.n. 1969. Jag har själv inte sett ovanstående plantor med egna ögon, men de flesta botaniker vill synonymisera dem med *bylesianus*, då de anser att de är kultur-former eller enstaka mutationer vilka definitivt saknar taxonomisk (= namngivande) status.

När Friedrich Ritter publicerade sitt fjärde och sista band i serien »Kakteen in Südamerika» 1981, lät han också beskriva en ny *Pygmaeocereus*, art – *P. familiaris* Ritt. Jag vet faktiskt inte riktigt, vad jag ska skriva om den här lilla miniatyren, då jag faktiskt har mina funderingar, om den är så specifik, att den kan rangeras som egen art, och inte som variant (eller synonym?) vilket enligt mig vore mer rättfärdigt. Men först måste jag påpeka, att jag inte har sett någon original-planta från Ritter. De plantor jag har härstammar från Knize i Peru, och har samlarnumret KK 1123. Enligt Knizes fältnummerlista är detta nummer *P. bylesianus* och insamlat vid Atico, 200 m. Tittar man däremot i hans plant- och frö-katalog för 1985, skriver han, att den kommer ifrån Chala, vilket ligger 70 km därifrån! Vad är det herr Knize babblar om? Är materialet insamlat i Atico eller Chala? På det här sättet blir hans plantor en enda stor röra av frågetecken. Hur ska man kunna ta en sådan person på allvar, när han inte ens kan hålla reda på, var han har samlat sina plantor? Jeg har därför svårt att jämföra de båda arterna emellan, eftersom jag på grund av ovanstående redogörelse saknar tillförlitligt studiematerial. I originalbeskrivningen anger Ritter växtplatsen för *familiaris* till Chala, Departamento Arequipa, men även vid Atico där den enligt honom är sällsyntare och har ljusare mittaggar.

Läser man beskrivningen av *familiaris*, får man intrycket av, att de enda skillnaderna ligger i plantans storlek (*bylesianus* 20-35 mm Ø, *familiaris* 10-20 mm Ø) samt blommans längd och bredd. *P. familiaris* blomma blir längre och bredare; ca. 8 cm lång och 5,5 cm bred, till skillnad mot *bylesianus* 6-7 och 3,5-4 cm. En phänotyp (lokalform) med dessa till synes relativt små distinktioner har enligt mig ingen rätt att bli klassificerad som egen art, och det kan di-

skuterar om den till och med kan klassificeras som variant. Men eftersom jag varken har sett en enligt mig äkta *familiaris*, samt ej har någon större kännedom om de olika populationsavvikelserna i naturen, vore det onödigt att dra några förhastade slutsatser och omkombinera *familiaris* till variant eller synonym. Att läsa en beskrivning räcker inte; man måste se plantan i verkligheten, studera dess olika former, dess frön och blommor, och en än gång – den geografiska spridningen. Först när detta är gjort, kan man börja ge sig in i leken och kritisera andras uppställningar av arten och släkten.

Pygmaocereus har även försökts flyttats över till släktet *Arthrocereus* av Buxbaum 1969, men dessa teorier har som tur är inte uppskattats av speciellt många botaniker eller odlare. Franz Buxbaum stöder sina påståenden med, att blommorna hos *P. bylesianus* är mycket lik den hos *Arthrocereus microsphaericus*, och vill alltså synonymisera de båda släktena trots att det inte finns några större likheter med andra *Arthrocereus*-arter. Ribbor, areoler, taggar, frukt och frön visar istället att *Pygmaocereus* är mer närstående *Haageocereus* än *Arthrocereus*. En av de största faktorerna till, att de båda släktena inte har någon taxonomisk samhörighet är det stora geografiska avståndet mellan *Pygmaocereus* växtplats i Perus kustområde och *Arthrocereus* i nordostbrasilien. Det vore nästan osannolikt att, för att citera Ritter, »*Arthrocereus* funnit vägen från det heta och torra inlandsklimatet i nordostbrasilien, genom det väldiga djungelområdet och över de isiga, höga Anderna, genom det Peruanska, ödsliga bältet til zonen vid de kalla kustdimmorna ved Stilla Havet.«

När man försöker göra omkombineringsgaller det att inte titta sig blind på randtaggar, ribbor, frukter, blomrör, pollensträngarnas diameter och mikropylens upphöjning i hilum, utan också studera de geografiska faktorerna och dess inverkan på en naturlig spridning arter och släkten emellan. Detta är något som många »skrivbordsbotaniker« ignorerar, medvetet eller omedvetet, och en av dem är Buxbaum. En areal-geografisk avvikelse är minst lika viktig som en avvikelse på ett frö, speciellt i ett sådant extremt fall som detta! Det ungefärliga avståndet mellan de båda växtplatserna är 3500 km...

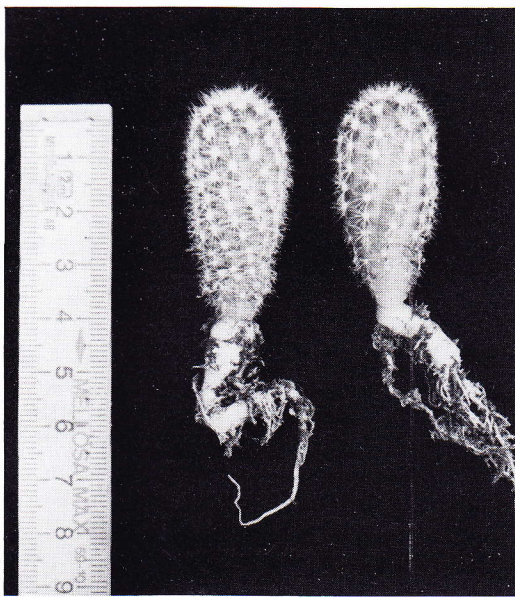
Ska man försöka hitta det mest närbesläktade släktet till *Pygmaocereus*, blir det i sådana fall *Haageocereus*, som visar likheter både i taggklädsel, ribbor, frukt och frön, och sist men inte minst – geografisk samhörighet! Det är dock inte alls så stora likheter mellan de båda släktena för en synonymisering, det måste jag bestämt påpeka, men man vet aldrig när

det finns gossar som Kimmach, Hunt och N.P. Taylor...

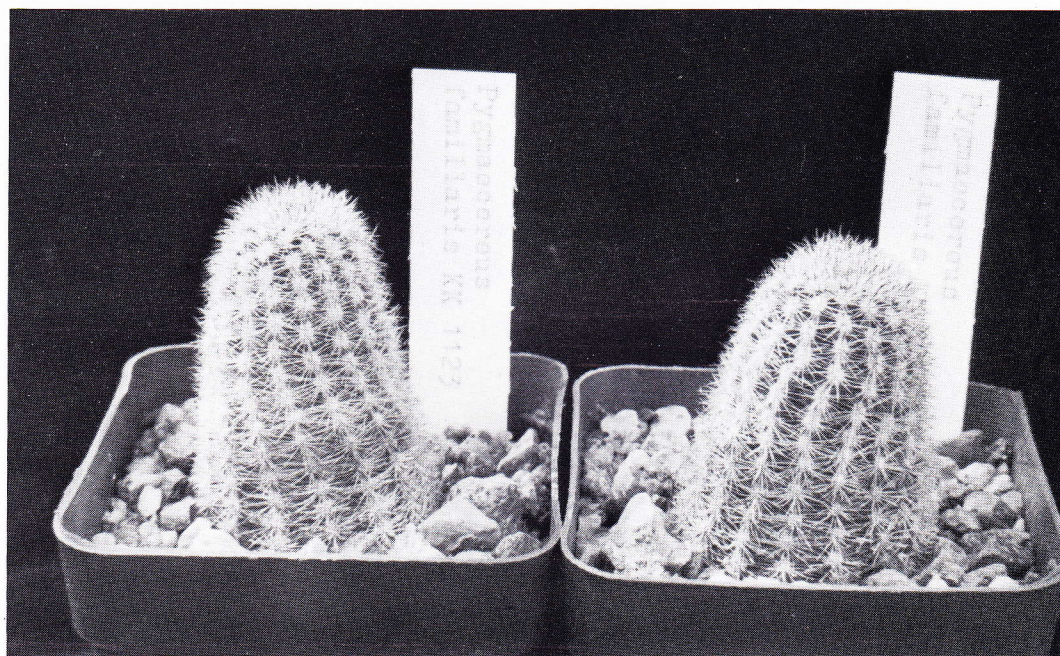
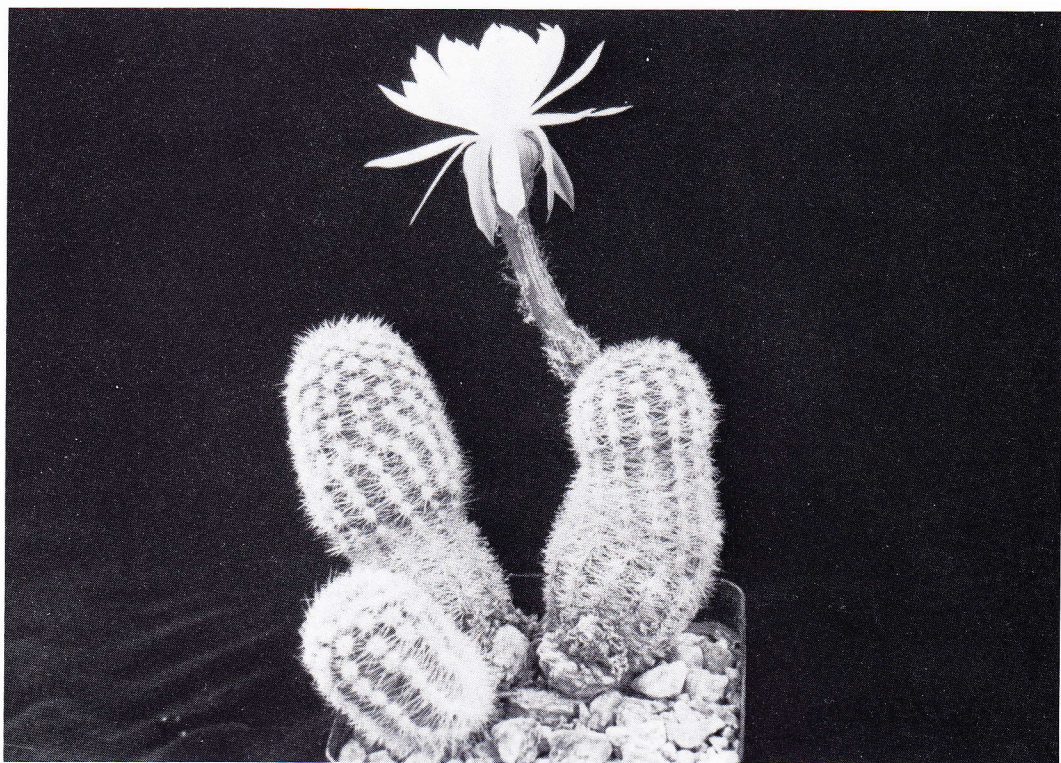
År 1963 beskrev Backeberg en planta vid namn *P. densiaculeatus*, en art som kännetecknas av en otroligt vacker taggbeklädnad. Den gruppbildande plantan är helt täckt av vita, fjäderlika (*plumosa*) taggar med brun spets. De ca. 3 mm korta, utåtriktade taggarna sitter så tätt att det nästan ser ut som om plantan är täckt av frostkristaller. I Backeberg's beskrivning finns det inga uppgifter om blommor, frön, frukt eller växtplats, varför beskrivningen är så pass ofullständig att den måste klassificeras som *nomen nudum* (ogiltigt namn).

I »Kakteen in Südamerika« beskriver Ritter en *Haageocereus lanugispinus* (= lat. ulliga taggar), som stämmer mycket bra överens med Backeberg's mystiska planta. Här finns också en bild av blomman, som visar att den utan tvekan hör hemma i släktet *Haageocereus* med sitt tjocka och relativt korta blomrör samt vita petaler. Arten växer i kustområdet kring Pativilca, ca. 170 km norr om Lima, vilket ligger drygt 600 km från den nordligaste populationen av *Pygmaocereus*. Så någon samhörighet med *Pygmaocereus* finns absolut inte, och det borde kunna fastställas att Backeberg's *P. densiaculeatus* numera räknas som synonym till Ritter's *Haageocereus lanugispinus*.

Eftersom den är så intressant och enda beskrivningen finns i Ritter's bok, återger jag här en kort beskrivning av den.

Två-åriga plantor av *P. bylesianus*.

Øverst: *Pygmaeocereus bylesianus*, KK 1058 (Matarani, 500 m, Arequipa).
 Nederst: *Pygmaeocereus familiaris*, KK 1123 (Atico, 200 m?).

Haageocereus lanugispinus Ritter

Syn: *Pygmaeocereus densiaculeatus* Backbg. n.n.

Kropp: Gruppbildande, halvt liggande, ca. 10-20 cm lång, 12-20 mm bred.

Ribbor: 13-14 (-15), 1,5-2 mm höga.

Areoler: Runda, gul-ulliga.

Taggar: 30-40, glasaktiga, täcker hela plantan, pekande åt alla håll, 3-4 mm långa, vita med brun spets.

Blommor: Ca. 5 cm lång, vita petaler.

Frukt och Frön: ?

Växtplats: Norr om Pativilca vid kusten, på gränsen mellan Departemento Lima och Ancash.

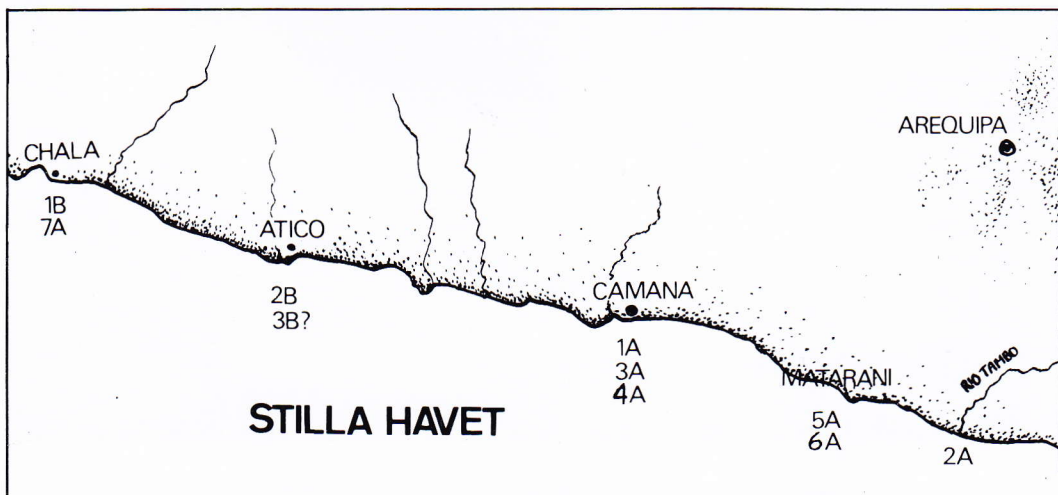
Krainz försökte omkombinera Backeberg's *P. densiaculeatus* till *Arthrocereus*, men man måste bara konstatera, att det är emot alla systematiska, botaniska övertygelser som finns, och att det är lika sorgligt att betrakta som Buxbaums tragiska försök att föra över *P. bylesianus*. I Holly Gate's »Species Catalogue for the Cactaceae« följer även engelsmännen Buxbaum's och Krainz's paradoxala uppställningar. Under släktet *Arthrocereus* hittar man där *bylesianus*, *campos-portoi*, *densiaculeatus*, *mello-barretoi*, *microsphaericus*, *rondonianus* och *rowleyianus*. Vad *bylesianus*, *densiaculeatus* och *rowleyianus* har där att göra, ställer jag mig som sagt tidigare mycket frågande till, och speciellt *densiaculeatus* som tydligen förflyttats från sin tidigare, mycket experimentella och vaga plats under *Pygmaeocereus*, till ett nytt släkte utan att vederbörande haft kännedom om blommor, frukt, frön eller växtplats! Det är på det här sättet många ivriga och publicitets-älskande au-

torer rör till hela systematiken. Det går inte att klassificera en art, som man varken har sett blommor, frukt eller frön av, och dessutom inte vet var den växer! en sådan »art« måste förbli ett »frågetecken«, ända tills man fått fram mer information om den genom aktivt fältarbete; precis som Friedrich Ritter har gjort.

I kultur blommor och växer *Pygmaeocereus* mycket villigt. Som ni läste i början, blir dessa plantor mycket större i växthusen än i sin naturliga miljö på Perus västkust, där den växer i mineraliskt substrat, som nästan ständigt står fuktig ett par centimeter under marken. Det är inte helt omöjligt, att de kan bli uppåt 10-15 cm långa i kultur, om de ges tillräck-

Förteckning över insamlat material:

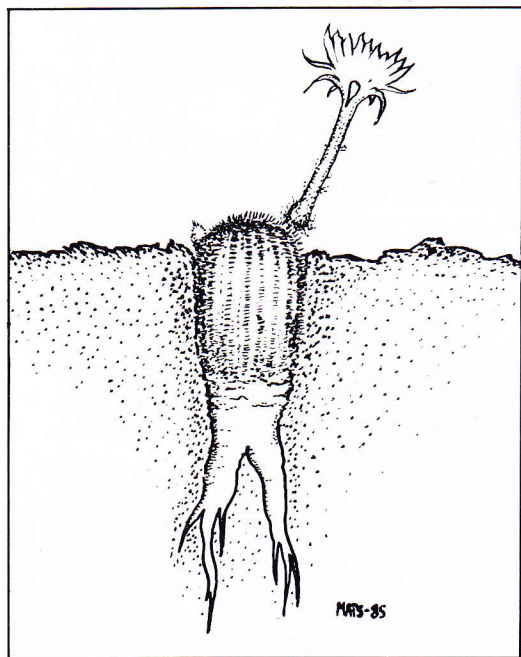
1A	<i>Pygmaeocereus bylesianus</i>	Lau 243 (Camana)
2A	—	FR 561 (Floddalen vid Rio Tambo)
3A	—	FR 561a (Camana)
4A	—	FR 561b (Camana) längre mittagar
5A	—	KK 1058 (Matarani, 500 m)
6A	—	KK 1059 (Matarani, 600 m)
7A	— »akersii«	KK 1124 (Chala, 300 m) familiaris?
1B	<i>Pygmaeocereus familiaris</i>	FR 322 (Chala)
2B	—	FR 322a (Atico) ljuvsare mittagar
3B	—	KK 1123 (Atico, 200 m?)

ligt mycket gödning, men det är ingenting att stäva efter. Den gör sig bäst som små täta grupper, odlad i djupa krukor för att få utrymme åt den långa, kraftiga pålroten. Substratet bör vara minst 60-70% sand och resten humus för att någorlunda efterlikna den naturliga miljön. Tar man för mycket humus, kan det hända, att den står fuktig för länge och orsakar skador på roten. Skulle det hända, att den får för mycket jord men för lite sol, kan den ränna iväg i höjden och mista sin naturliga skönhet.

Blommorna kommer villigt även på treåriga exemplar. De börjar slå ut strax innan solen går ner, och håller sig hela natten, tills morgonsolens hetta får den att sloka och vissna. Kronbladen är vita och ur blommans inre sprids en underbart välluktande doft. Blommorna är långa och smala, trattformade och slår aldrig helt ut. Övervintringen bör ligga kring 10° C, men den tål temperaturer kring nollpunkten. Plantan på bilden övervintras i ett ganska bistert klimat bland mina Lobivier, och temperaturen ligger mellan 3 och 12 grader, men som synes verkar den trivas och skickar varje år ut sina aromatiska, efterlängtnade blommor till sin ägares stora förtjusning.

Mats Nilsson
Torsvedsvägen 12,
S-632 39 ESKILSTUNA
Sverige

Pygmaeocereus bylesianus växande i naturen.

Litteratur:

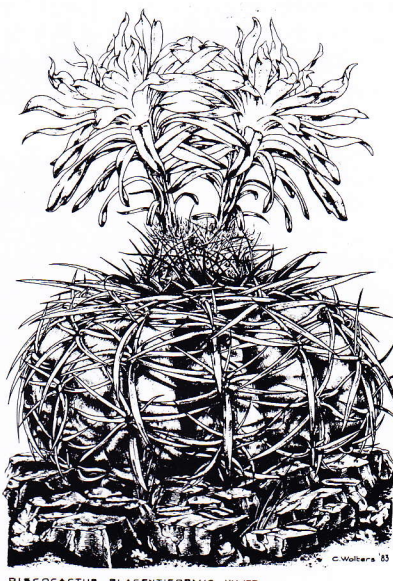
Backeberg: *Cactus Lexicon* (1976)

Haage: *Kakteen von A bis Z* (1982)

Knize: *Index of Field Numbers of Collected Specimen in Central-South America 1967-1977, Lima/Peru* (1977)

Lau: *South American Cactus Log part X, C&S Journal March/April 1980.*

Ritter: *Kakteen in Südamerika Band 4* (1981)

DISCOACTUS PLACENTICIFORMIS HU 187

A propos Disco-tegninger.

Jeg har i 1985 udgivet 4 Discoactus-tegninger, nemlig den, der er gengivet på forsiden af dette nummer plus 3 andre, som vil blive anvendt i de 3 resterende 1986-udgaver af Kaktus.

Reproduktionerne af mine pennetegninger har følgende specifikationer: Størrelse: A3 = 60 x 42 cm. Reproductionerne er gode og kun trykt i begrænset nummereret antal og alle signerede. Restoplaget af hver enkelt er lille, så vent ikke for længe med at tage beslutning om at købe dem.

Prisen Hfl. 10,- pr. stk. = 40 kr, ialt for hele serien: 160,- kr excl. portoomkostninger (20,- kr hvad enten man køber 1, 2, 3 eller 4).

Afgiv bestilling ved at overføre pengene på international postanvisning eller via clearing-bank, kontonummer 544 8467. Ekspedition sker straks efter modtagelsen, så nysgerrigheden bliver hurtigt tilfredsstillet. Yderligere oplysninger gives ved henvendelse til undertegnede.

Carla Wolters, Dorpstraat 36,
NL-6082 AP Buggenum, Holland.

Frostresistente afrikanske planter

Denne artikel er nærmest et resumé, af et foredrag jeg skal holde i Salta, Argentina i april 1986. Jeg vil ved samme lejlighed afæske (sværvægterne) indenfor den internationale sukkulentforskning, en rimelig forklaring på den kendsgerning, at en hel del afrikanske sukkulenter tåler frost, og enkelte kan dyrkes som ganske alm. stenbedsplanter på friland, i mellem- og nordeuropa.

Den vigtigste faktor i mine forsøg har været den menneskelige nysgerrighed. Bevares, jeg er blevet mødt med skeptiske miner og lange videnskabelige udredninger om det formålsløse i min søgen efter nye frostresistente planter, men erfaringen har lært mig; stol aldrig på eksperter, undersøg det selv.

Jeg mindes endnu, da jeg for mange år siden, forærede Københavns botaniske have en stikling af *Delosperma nubigenum* og forklarede dem, at den kunne trives på friland. Uvist, af hvilken grund, blev den udplantet i et af koldhusene med det resultat, at den nær havde kvalt alle andre planter, men så kom den også ud i stenbedet.

Lad os for en kort bemærkning kaste blikket på *Delosperma nubigenum* (Schlechter) L. Bol. Planten har ført en omskiftelig tilværelse, i enkelte udenlandske plantekataloger er den opført under navnet *Delosperma othonna*, hos andre *Delosperma liniare*, men det korrekte er altså *D. nubigenum*, og planten er bestemt af Dr. H.F. Glen ved National Herbarium Institute, Pretoria. En del af vore medlemmer indenfor Kaktus kender planten, denne smukke gulblomstrende *Delosperma*, der tåler ned til ± 27 graders frost. (Målt i DDR). Den opmærksomme læser vil nu styrte over *Das Sukkulenten Lexicon* af H. Jacobsen og sikkert bemærke, at *D. nubigenum* er beskrevet som orangerød i blomsten, dertil er kun at sige, som jeg nævnte i indledningen, stol aldrig på eksperter.

Af andre *Delosperma* må nævnes *cooperii* var. *cooperi* (Hook) L. Bol. ± 20 C.

Delosperma aberdeenense (L. Bol.) L. Bol. ± 19 C.
Dolersperma sutherlandii (Hook.) f.N.E.Br. ± 19 C.
men mange flere befinder sig i forsøgsstadiet.

En anden interessant slægt er *Aloe*. Man har i mange år vidst at *Aloe aristata* og *Aloe polyphylla*, begge fra Lesotho, ofte er udsat for frost og sne, men aldrig i de mængder vi kender fra vore breddegrader, perioderne er betydeligt kortere end her.

Aloe aristata vil jeg gerne belyse lidt mere udførligt, især da jeg for mange år siden opførte den som hårdfør og velegnet til udplantning i kaktusbedet, det er den stadig. Mange har mistet denne plante allerede den første vinter. I en artikel i det tyske KuaS, skrev den lokale frilandsekspert, at *Aloe aristata* kun kunne overvintrere på friland, såfremt temperaturen ikke gik under ± 8 grader. Det viser sig nu, at *Aloe aristata* har et større udbredelsesområde end tidligere antaget, nemlig fra Lesotho ind i Natal og Orange Free State, videre ind i den østlige del af Kap-provinsen samt videre til Beaufort West. Planten er meget variabel, og eksemplarer fra det sydligste område er meget vanskelig i kultur, selv i Sydafrika. Den mest hårdføre art er den bredbladede *A. aristata* fra Drakensberg. Meget af det materiale, vi køber her i Europa hos kaktusgartnere, er så indkrydset og uegnet til frilandskultur, at man ikke kan undre sig over de uoverensstemmelser, der er vedrørende hårdføreheden.

Måske burde jeg have anført i indledningen af min artikel, at forudsætningen for et godt resultat, med hensyn til forsøg med hårdføre sukkulenter, er originale planter eller frø fra de pågældende områder.

Aloe broomii Schoenland, fra Orange Free State, er en anden hårdfør *Aloe*, den kræver simpelthen frost for at blomstre, originalplanten har jeg fra Kirstenbosch Botaniske Have. Dens var. *Aloe broomii* Schl. var. *tarkaensis* Reynolds, der forekommer lidt sydligere, tåler kun 3 graders frost, og forudsat at den holdes tørt. Indenfor *Aloe* slægten findes mindst 8 arter, der kan dyrkes på friland, nogle tørt, andre foretrækker fugtighed hele året.

Trichodiadema densa, udenlandske forsøg har vist, at den fryser bort allerede ved ± 4 graders C. Men det er ikke ensbetydende med, at den er uegnet til frilandskultur, idet den opfører sig som enkelte *Delosperma*'er, den overvintrer med rødderne, og vil skyde op igen hvert forår.

Af andre slægter kan jeg nævne *Cheiridopsis*, enkelte klarer ± 18 grader uden problemer, *Stomatium* har en del arter, der i seks år har tålt ± 18 graders C. Flere slægter har jeg ikke kunnet overkomme at teste, alene opgaven at fremskaffe frø eller planter fra netop de arter, jeg mener er forsøgsværdige, har været næsten uoverkommeligt, trods gode kontakter blandt mange Internationale Institutter, er det end-

nu ikke lykkedes mig at få mine ønsker opfyldt, en del arter befinder sig i områder, hvor man sjældent kommer, og afstandene er lidt større, end hvad man normalt forestiller sig.

Men ind imellem, når trangen og inspirationen kommer over mig, tager jeg gerne over til tusindkunstneren Peter Brandt. I hans efterhånden uoverskuelige sukkulentsamling finder jeg ofte en perle. Under samtalerne vandrer blikket søgende rundt blandt kasserne med frøplanter, der indeholder arter, der kan få de fleste op på mærkerne.

Læserne vil sikkert fremover holde øje med kataloger og frølistor vedrørende håndføre sukkulenter, men for at spare dem for unødige udgifter, bør man ikke bestille *Malephora lutea* fra Ingwersen i England, kært barn har mange navne, men ovennævnte er såmænd bare *Delosperma nubigenum*. Mange af vore medlemmer har sikkert, ved uheld eller af andre årsager, set en eller flere af deres sukkulenter blive udsat for frost i kortere eller længere tid, denne iagttagelse kan være af værdi, især for undertegnede, der så vil foretage mere målrettede forsøg. Til slut vil jeg for god ordens skyld tilføje, at jeg anser ikke en sukkulent for håndfød ud fra mine egne kriterier, planten bliver sideløbende testet i Colorado og DDR.

Georg A. Sydow.

Litteratur:

Bornman H. & D. Hardy. *Aloes of the South African Veld*. Johannesburg 1971.

Delosperma nubigenum (Foto: B.K.).

Court. D. *Succulent flora of Southern Africa*. Rotterdam 1981.

Pearse, R.O. *Mountain Splendour*. Cape Town 1978.

Guillarmod, A.J. *Flora of Lesotho*. 1971.

Rose, H. *Resistance des Succulentes aux rigueurs climatiques*. Naturhistorisk Museum Augy, France 1985.

MEDLEMMERNES HJØRNE

Forårsvanding på en anden måde

Spændt går man og kigger på vindueskarmen. Snart skal den første rigtige forårsvanding finde sted. Så vil der gå nogle uger, før tusserne får samlet sig sammen til at røre på sig. Ja, sådan var det engang, men nu rækker jeg ud efter min flaske pyrethrumkoncentrat (sprøjtegift) og fremstiller en opløsning på 2%, der skal anvendes som vandingsvand ved den første forårsvanding. Og se, allerede efter en uge grønnes alle de kære små i vækstpunkterne – midt i april måned.

Det startede faktisk med en irritation over glubske rodslus i potterne. Mine planter kunne ikke klare en varmebehandling, som beskrevet i KAKTUS, 1981, p. 61 – der skal åbenbart mere til end et termometer og stopur!? I hvert fald valgte jeg en anden løsning

på dette problem: jeg konkluderede, at siden insekter ikke kunne klare at blive sprøjtet med pyrethrum, hvorfor så ikke vande med det. Som tænkt, så gjort. Efter 3 vandinger med 1 måneds interval var det altså nat med rodslusene. Men hvad skete så?! – planter, som jeg havde »forgivet« for en sikkerhedsskyld, selv om de ikke viste tegn på angreb, begyndte pludseligt at røre på sig ca. en uge efter den første vanding- og det på trods af at de havde stået som døde den halve sommer! Helt OK, tænkte jeg, det skal sørme prøves til foråret. Det har jeg så gjort 3 gange siden og det med succes. Planterne har ikke vist tegn på rodskade – snarere tværtimod! Pyrethrum er tillige kendt for sin hæmmende virkning på nematoder.

Kim Bjerggaard.

TILBAKEBLIKK

I en tid da plantene i drivhuset befinner seg mer eller mindre i dvaletilstand, er det godt å ha en begivenhetsrik vekstsesong å tenke tilbake på. Etter noen års erfaring med frøformering av kaktus, er iveren på topp.

Hvert år starter spenningen med frølistene. Jeg blar i litteraturen for å finne opplysninger om hver enkelt art, vurderer hvor mange arter jeg har plass til, og bestiller litt i overkant av dette. Når så frøene er puttet i jorda, følger dager med intens gransking av foretaket. Og utrolig nok, – allerede etter 3 døgn hender det, at jeg i enkelte pottar ser de første knøtt små, grønne kulene. Flere følger etter hvert, og man har nå gleden av å se, hvordan de utvikles til planter, hver med sitt særpreg: kuler, søyler, med og uten hår, pigger eller hva det måtte være.

Samlinga mi har siste sesong vokst til nesten det tredobbelte av, hva den var i fjor, og teller nå 7-800 forskjellige kaktus og andre sukkulenter. Litt er kjøpt, ganske mye er sådd og en hel del har jeg byttet til meg. Denne byttevirksomheten har jeg lyst til å fortelle litt mer om.

Jula 1984 sendte jeg et brev til de norske NKS-medlemmene og ba alle bytte-interesserte om å kontakte meg. Responsen var stor og ca. 20 av de 60 jeg skrev til svarte på forespørselen. Jeg håper, de andre involverte er enige med meg, når jeg sier, at dette er en utmerket måte å skaffe seg nye planter på. For det første kan man kvitte seg med noe av overskuddet av frøformeringen og istedet få nye arter inni samlinga. For det andre er Norges geografi slik at sosialt kaktussamvær vanskelig gjøres, i alle fall for os som bor i de mer tynt befolkete deler av landet. Byttingen har ført til en god brev- og telefonkontakt, og erfaringsutvekslingen har vært en kilde til ny inspirasjon.

Resultatet av byttingen har ført til ca. 200 nye kaktuser i samlinga mi. Frøplanter er forholdsvis greie å sende i posten, om man fjerner potte og jord, og deretter pakker dem godt inn i mykt papir. Dessuten er dette hyggelig arbeid. Idet småplanter pakkes ut og spenningen er på topp, glemmes også det faktum at man innimellom må fram med pinsetten for å fjerne pigger fra fingrene.

Det arbeides for tiden med å få igang mer organisert kaktusbytting i Norge. Geir Arne Evje er mannen bak dette tiltaket. Jeg anmoder alle, som vil være med på slik bytting om å kontakte ham.

Jeg vil også nytte anledningen til å takke alle de, jeg har hatt forbindelse med for samarbeidet, også de

utenfor Norge. Det er synd at bytting over landegrensene vanskelig gjøres p.g.a. de strenge planteimportbestemmelsene.

Mitt ønske for 1986 er at både kaktusene og kaktusinteressen må blomstre rikt, også her i Norge.

*Olga Hjelmstad
N-6640 Kvanne
Norge*

Kommentar til Rapport fra de (vinterhårde)

Hr. Yngve Christensen fra Rude foretog en status over vinterens hærigen blandt (vinterhårde) i forrige udgave af Kaktus. I vinteren 1984/85 gik det værst ud over roser, så i forhold til frilandskaktus må roserne være sartere.

Men iøvrigt svarer resultatet af Hr. Christensen's status godt til gennemsnittet af tab her i landet. Jordens sammensætning og planternes næringstilstand spiller dog en større rolle end tidligere antaget, derfor kan man opleve det paradoksale, at nogle arter ikke har overlevet i en samling, medens andre ikke har haft større problemer.

Vort medlem efterlyser også et forslag til lugning af et kaktusbed. Det gør man uden handsker, men ved brug af en ganske almindelig grilltang, fås hos alle isenkræmmere.

Ukrudt med dybe rødder løsnes med et ordinært lugespyd, den har samme længde som grilltangen.

Med hensyn til gødning vil jeg anbefale at få foretaget en jordbundsanalyse først. Opuntia er kalkelskende, et par gange i løbet af vækstsæsonen gives alm. havegødning, men med så lille kvælstofindhold som muligt. I august/september afsluttes med lidt rent kali, det giver planterne bedre modstandskraft.

Georg A. Sydow.

BYTTE – KONTAKT

søges med samlere af EPIPHYLLUM (bladkaktus) samt andre jungle-kaktus, PASSIFLORA, DATURA, FUCHSIA og Frilandsorkideer med henblik på evt. bytte og udveksling af erfaringer.

*Tommy Struck
Topsvej 16
4900 Nakskov
Tlf. (03) 922647*

– næste gang De kommer til

KØBENHAVN

bør De i egen interesse besøge

Thorvald Petersen's Handelsgartneri

Jagtvej 74

her finder De det største udvalg i

KAKTUS og SUKKULENTER i alle størrelser

Kaktusgødningen SUKUROL føres

Tidligere årgange af »KAKTUS«

Nedennævnte årgange af KAKTUS kan købes ved henvendelse til
PALLE CARLSEN,
Ove Gjeddesgade 62. tv., DK-8200 Århus N.
Betalings: Check eller på giro nr. 2182289.

Årgang 5-8: 5 kr. pr. nr. Årgang 9-18: 10 kr.
pr. nr. Følgende nr. er udsolgt: 5. årg. nr. 2,
9. årg., 13. årg., 14. årg. nr. 1.

Allerede før De når Hamborg, kan De finde
vort kaktusgartneri

»Klein Mexiko«

Vi har et stort sortiment af interessante planter til Dem. De er velkommen til et besøg til enhver tid, - undtagen mandag! Grupper helst forudanmeldelse. - Ingen forsendelser. Ny vinterlukning: Fra jul til ca. midt i marts.

KAKTUSGARTNERI »KLEIN MEXIKO«

Wolfgang Schnelle
D-2067 Reinfeld/Holstein
(Vejen Reinfeld - Bad Segeberg)

HAR DE PRØVET AT DYRKE ORCHIDEER?

Er De interesseret?

Få et gratis prøvenr. af vort
medlemsblad »Orchideen«,
der kommer 10 gange årligt.

Kontingent kr. 125.

DANSK ORCHIDE KLUB

Solsikkevej 7,
4600 Køge.

INDKØBSCENTRALEN

Nordisk Kaktus Selskabs indkøbscentral
skaffer pletter, gødning og andre ting, vi
har brug for i vor hobby. Salg af N.K.S.-
emblemer og N.K.S.-kuverter foregår også
gennem indkøbscentralen. Henvendelse til:

IB HOLM

Kirkebakvej 52
DK-8800 Viborg
Tlf. (06) 61 18 05 - Giro 6600263

KAKTUS

3742

196

00

BJARNE KJEMPF

STORDALSVEJ 4

LØVEL

8800 VIBORG

MÅ IKKE BØJES!

KAKTUS

Stort udvalg i frøplanter og sjældne
importplanter samt mange
arter Sempervivum, Papyrus og
andre prydragræsser.

Bent Jørgensen

Vejlegårdsvej 99 – Vallengsbæk
2620 Albertslund – Tlf. (02) 64 50 95
Plantelister udsendes ikke

DER KAKTEENLADEN

Jörg Köpper

Lockfinke 7 - D-5600 Wuppertal 1

Vi har et stort udvalg i artikler til vores hobby
og et stort udvalg af kaktusbøger - også
antikvariske. Skriv efter vores gratis post-
ordrekatalog og bogliste.

KARLHEINZ UHLIG

Frø - Kulturplanter - Import - Eksport
Lillenstr. 5 - Postbox 1107
D-7053 KERNEN i. R.

Gymnocalycium schickendantzii	DM 7-10
Mamillaria capensis	3- 4
Mamillaria graessneriana Ø	8
Euphorbia lophogona	10-12
Lithops dorotheae	3- 4
Lithops divergens	3- 4
Lithops herrei	4
Lithops gulielmii	3- 4

WHITESTONE GARDENS LTD.

Sutton-under Whitestonecliffe,
Thirsk, N. Yorks. YO7 2PZ, England

Specialist i postordrer af kaktus og andre
sukkulenter, bøger, frø m.m. Send tre inter-
nationale svarkuponer (post) for vor fuldt
illustrerede 36 siders prislister, som inde-
holder verdens mest omfattende bogliste.

Ing. H. van Donkelaar

Lantje 1 a - Postbus 15
NL-4250 DA Werkendam - Holland

Betydeligt udvidet sortiment i sukkulenter,
kaktus samt andre sjældne planter. Ny plan-
teliste sendes mod forudbetaling af 3.50 hfl.
Frøliste gratis.

Alle henvendelser kan ske på dansk!